

วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวการเรียนรู้เพื่อสร้างเศรษฐกิจชาติ Temple Tourism: Learning for National Economics

พระครูวิวัฒน์สุตานุกุล (ลทศฺุณ)^๑

บทคัดย่อ

วัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา คือ เวฬุวนารามที่พระเจ้าพิมพิสารสร้างถวายพราพุทธเจ้า อยู่ที่แคว้นมคธ ประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่สามารถดึงดูดชาวพุทธทั่วโลกไปท่องเที่ยวดินพุดัญมิ สร้างรายได้เข้าประเทศจำนวนมาก ในประเทศที่มีการนับถือพุทธศาสนารวมถึงประเทศไทย ดังปรากฏในงานศิลปะประเภทต่างๆ ทั้งในด้านจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาและเพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยโน้มน้าวจิตใจของพุทธศาสนิกชน ให้มาท่องเที่ยวและปฏิบัติด้วยความศรัทธา และมีแนวโน้มจะเพิ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณีและศิลปะเพื่อศึกษาวิถีชีวิตคนไทยในอดีตจนและปัจจุบันมากขึ้น

คำสำคัญ : วัด, การท่องเที่ยว, การเรียนรู้, เศรษฐกิจ.

Abstract

The first Buddhist temple is Veluvan in Magadha State of India that was built by King Bimbisara and offered to the Lord Buddha. This temple is one of the Buddhist historical sites that draws Buddhists all over the world to visit and earns a lot of money to the country. In Buddhist countries, such as Thailand, there are various types of arts concerning Buddhism; painting, sculpture and architecture. These arts were created to propagate Buddhism and to convince Buddhists to visit the temples and learn Buddhist teachings. The tendency of cultural tourism in Thailand is increasing.

Keywords: temple, tourism, learning, economic.

^๑นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทนำ

วัด คือ สถานที่ที่อยู่ของพระภิกษุ สามเณร และเป็นศาสนสถานที่จะช่วยขัดเกลาจิตใจ ประชาชนดั่งคำกล่าวของสิริวัฒน์ คำวันสา^๑ ว่า วัดเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลและจัดกิจกรรมต่างๆ ได้แก่การให้ทาน รักษาศีล ฟังธรรม สวดมนต์ไหว้พระ และกิจกรรมทางศาสนาเป็นต้น เป็นการแสดงออกทางด้านขนบธรรมเนียมและประเพณีต่างๆ ซึ่งเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรมทำหน้าที่ทั้งผู้ผลิต ผู้อนุรักษ์ และผู้สอนศิลปะแก่ประชาชน เป็นที่ปรึกษาด้านการครองตน อาชีพ ปัญหาชีวิต ปัญหาสังคม แม้กระทั่งปัญหาครอบครัว เป็นสถานที่สงเคราะห์ผู้ยากไร้ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ สงคราม เป็นต้น เป็นสถานพยาบาล ที่พักคนเดินทาง สโมสรให้ชาวบ้านได้พบปะกัน สถานบันเทิง จัดงานเทศกาลต่างๆ

นอกจากนั้นวัดเป็นที่สถานที่ใกล้เคียงข้อพิพาทของชาวบ้าน เป็นสถานที่สนทนาธรรม และเป็นคลังพัสดุ เช่น ถ้วยชาม โต๊ะ เก้าอี้ ให้ชาวบ้าน ยืมเมื่อมีงาน เป็นศูนย์การปกครองท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน ชำราชากรใช้เป็นสถานที่ประชุม เป็นสถานศึกษาของชุมชน พระภิกษุ สามเณร ลูกหลานของชาวบ้านได้เล่าเรียน เช่น โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ธรรมศึกษา และเป็นห้องสมุดประชาชนเป็นต้น วัด จึงไม่ใช่สถานที่ท่องเที่ยว แสวงบุญอย่างที่เป็นอยู่เท่านั้น เหนือกว่านั้น วัดคือสถานที่สร้างปัญญา แก้ปัญหาความทุกข์ของมนุษย์ ตั้งแต่ระดับสุดมย ปัญหา คือปัญหาที่เกิดจากฟัง จินตมยปัญหา คือปัญหาที่ได้จากการคิด และที่สำคัญที่สุดคือ

ภาวนามยปัญญา คือปัญญาขั้นสูงสุดที่ได้จากการสังเคราะห์นำไปบูรณาการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชีวิต

วัดตามหลักพระธรรมวินัย

วัดในสมัยพุทธกาลนั้นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้สร้างวัดถวายโดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนว่า เป็นเสนาสนะอันสงัดอันได้แก่ ป่า โคน ไม้ หรือเรือนว่าง มีชอกเขา ถ้ำ ในภูเขา ป่าช้า ป่าละเมาะ ที่โล่งแจ้ง ลอมฟางที่สงัดมีเสียงน้อย มีเสียงอีกที่ก็น้อย ไม่มีคนสัญจรไปมา ไม่มีคนพลุกพล่าน ว่า เหมาะเป็นที่หลีกเลี่ยง เป็นสถานที่ ปฏิบัติธรรม และมีปรากฏว่า “ในพรรษาที่ ๓ ขณะประทับจำพรรษา ณ เวฬุวันวิหาร กรุงราชคฤห์ เศรษฐีกรุงราชคฤห์ เลื่อมใสศรัทธาในภิกษุผู้สมบูรณ์ด้วยอิริยาบถ จึงได้ทูลขออนุญาตสร้าง เสนาสนะถวาย จึงทรงอนุญาตเสนาสนะ ๕ ชนิด^๒ ได้แก่ วิหาร เรือนมุง แถบเดี่ยวเรือนชั้น เรือนโล้น และถ้ำที่สร้างขึ้น ทรงอนุโมทนาด้วยพระคาถาเหล่านี้ว่า “วิหาร ย่อมป้องกันความหนาวร้อนและสัตว์ร้าย นอกจากนั้นยังป้องกันงู ยุงและฝนในคราวหนาวเย็น นอกจากนั้น ยัง ป้องกันลมและแดดอันร้อนจัดที่เกิดขึ้น การถวายวิหารแก่สงฆ์ เพื่อหลีกเลี่ยงอยู่ เพื่อความสุขเพื่อเพ่งพินิจ และเพื่อเห็นแจ้ง พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ทรงสรรเสริญว่าเป็นทานอันเลิศ...”

ศาสนาสถานและศาสนวัตถุ^๓ หรือ ศาสนาสมบัติ หมายถึง ทรัพย์สินสมบัติต่างๆ

^๑ สันต์ ชีวะสาธน์,ศาสนสถานในพุทธศาสนา:แหล่งและบทบาท,(กรุงเทพมหานคร:๒๕๕๒), หน้า ๔.

^๒ ประเวศ วะสี, ศาสดาจารย์นายแพทย์, พระสงฆ์กับการรื้อฟื้นสังคม,ในการบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์,(กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ.พี.กราฟิ คดีไซน์ และการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๓๙), หน้า ๑๒๕.

^๑ สิริวัฒน์ คำวันสา .เอกสาร

ประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรโครงการเสริมความรู้ถวายพระสงฆ์เพื่อการพัฒนา สังคมไทย.สำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,๒๕๔๔

ของวัดรวมทั้ง สัจหาธิมทรัพย์ กล่าวคือ ทรัพย์เคลื่อนที่ได้ เช่น เงินทอง เครื่องใช้สอยต่างๆ สัจหาธิมทรัพย์ กล่าวคือ ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น ที่ดิน เสนาสนะ อุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ เป็นต้น ซึ่งนอกจากนั้นเป็น พุทธสถานที่รวบรวมศาสนวัตถุในทุกๆด้านไว้ไม่ว่าจะเป็น พระพุทธรูป จิตรกรรมฝาผนัง รวมทั้งงานวรรณกรรมทาง พระพุทธศาสนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบความนิยมแห่งยุคสมัย^๔ และถูกกำหนดเขตอย่างแน่นอน สำหรับเป็นที่ตั้งของอาคารต่าง ๆ อันเป็นองค์ประกอบของวัด ได้แก่ โบสถ์ วิหาร เจดีย์ สีม่า หอไตร ศาลาการเปรียญ กุฏิ เป็นต้น และวัดโดยทั่วไปก็เป็น ที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์

เมื่อย้อนไปศึกษาพุทธานุญาตให้สร้างตั้งแรกเริ่มนั้น เห็นวัตถุประสงค์ในการสร้างวัดถวายพระภิกษุสงฆ์ที่ชัดเจนว่า วัดต้องมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สงัด เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม ลดละเลิกกิเลสให้หลุดพ้นจากความทุกข์

วัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา

หลังจากที่พระพุทธเจ้าและพระสาวกที่พระองค์ทรงส่งไปประกาศพระพุทธศาสนาไปประกาศพระพุทธศาสนาไม่นาน ได้มีผู้มีความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาและเข้ามาบวชเป็นพระภิกษุจำนวนมาก ต่อมาพระองค์ทรงแสดงธรรมโปรดพระเจ้าพิมพิสารและข้าราชการบริวารพร้อมทั้งประชาชนชาวมคธจนได้ดวงตาเห็นธรรม ครั้งนั้นพระเจ้าพิมพิสารได้ถวายสวนไผ่ซึ่งเป็นพระราชอุทยานของพระองค์ให้เป็นที่ประทับของ

พระพุทธเจ้าและพระสงฆ์สาวก ด้วยพระดำรัสว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ขอถวายสวนเวฬุวันนั้นแด่พระสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุขพระเจ้าข้า” พระพุทธองค์ทรงรับอารามนั้นแล้วทรงแสดงพระธรรมเทศนาถวายพระเจ้าพิมพิสารอาจหาญรื่นเริงแล้วทรงตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตอาราม”^๕ ซึ่งพระวิหารเวฬุวัน มีหมายความว่า พระวิหารที่เป็นสวนป่าไผ่ (The bamboo grove temple) ชื่อเต็มคือ เวฬุวนาราม กลันทกนิวาปะเป็นสถานที่สวนป่าไผ่ที่พระราชทานเหยื่อแก่กระแต เหตุที่ได้ชื่อนี้เพราะเดิมเป็นป่าไผ่ นับเป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา โดยพระเจ้าพิมพิสารทูลถวาย ในพรรษาที่ ๓ ของพระพุทธเจ้า

วัดเวฬุวนารามเป็นวัดต้นแบบในพระพุทธศาสนา

วัดเวฬุวนาราม เป็นวัดต้นแบบในพระพุทธศาสนา ที่มีเหตุการณ์ต่างๆ ในประวัติศาสตร์มากมายดังต่อไปนี้

๑. จุดเริ่มต้นของวันมาฆบูชา เวฬุวนารามเป็นที่ทรงแสดงพระธรรมเทศนาหลายพระสูตร และชาดก บางเรื่อง เช่น ที่ขลัญจสูตร นันทสูตร จันทสูตร อสัมปทานชาดก อุปทานชาดก นิโครธชาดก เป็นต้น นอกจากนั้นยังทรงบัญญัติพระวินัยหลายสิกขาบทที่นี้ นอกจากนั้นพระเวฬุวันวิหาร ยังเป็นที่ ประดิษฐาน พระสถูปที่บรรจุพระธาตุ ของ พระอรหันต์ สาวกชั้นผู้ใหญ่ เช่นพระอัญญา โภณทัตถุยะ พระสารีบุตร ซึ่งเป็นอัครสาวกเบื้องขวาผู้มีปัญญาเป็นเลิศ และพระโมคคัลลานะที่เป็นอัครสาวกเบื้องซ้าย ผู้มีอิทธิฤทธิ์มาก นอกจากนั้น ยังเป็นสถานที่ที่ พระพุทธองค์ทรงประชุมสงฆ์ แสดงโอวาทปาฏิโมกข์เมื่อวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ อันเป็น ต้น

^๔ ปริญญา ศุภวงศ์, อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อพระราชดำริทางด้านกรปกครองใน พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว, รายงานการวิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีปทุม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๐), หน้า ๒๓.

^๕ วิ.ม. (บาลี) ๔/๖๓/๕๕.; วิ.ม. (ไทย) ๔/๕๙/๗๑-๗๒.

กำเนิดวันมาฆบูชา โดยมีหมู่หรือยสังข์ ๑,๒๕๐ รูป มาประชุมกัน โดยมีได้นัดหมาย เพื่อฟังโอวาท จากพระพุทธองค์ในวันมาฆบูชาอีกด้วย

๒ วัดเวฬุวนาราม เป็นสถานพยาบาลแห่งแรก^๖ เวฬุวนาราม มีความเป็นโรงพยาบาลสงฆ์แห่งแรกอีกด้วย เพราะหมอชีวกโกมารภักจ์ นายแพทย์ประจำราชสำนัก ของพระเจ้าพิมพิสาร มีความเลื่อมใสในพระบรมศาสดาและพระภิกษุสงฆ์ ได้ปวารณาตนเป็นผู้ถวายการรักษา พระบรมศาสดา และพระภิกษุผู้ป่วยไข้ เมื่อครั้ง พระพุทธเจ้าทรงถูกพระเทวทัตทำร้าย โดยการกลิ้งหินจะให้มาทับ พระพุทธองค์ให้ถึงแก่ปรินิพพาน แต่หินใหญ่ถูกชะง่อนผาแตกละเอียด สะเก็ดหินกระเด็นมาถูกพระบาททำให้ห้อพระโลหิต พระภิกษุสงฆ์ จึงพาพระองค์มาที่เวฬุวันและหมอชีวกโกมารภักจ์ จึงถวายการรักษาให้กับพระองค์

ครั้งหนึ่ง ในมคธมีโรคระบาด คนเป็นโรคลมบ้าหมู โรคเรื้อน โรคมวงคร่อกันมาก ไปให้หมอชีวกรักษา แต่ท่านก็ไม่มีเวลารักษาให้ เพราะท่านมีหน้าที่ดูแลพระบรมศาสดา และพระภิกษุผู้ป่วยไข้ ตอนสายก็ต้องไปทำงานราชการในวัง พวกคนป่วยบางราย ได้ทราบก็เลย มาบวช จะได้ให้หมอชีวกรักษาให้ ปรากฏว่าคนเป็นโรคมามากมายจนหมอชีวกท่านรักษาไม่หวาดไม่ไหว เห็นว่าเป็นคนป่วยที่มาบวช เพื่อให้รักษาแล้วก็จะสึก จึงได้ไปทูลขอพรจากพระพุทธองค์ว่า ขอภิกษุสงฆ์อย่าให้การบวชแก่คนเป็นโรคเรื้อน โรคติดต่อพวกมวงคร่อ ลมบ้าหมู โรคกลาก โรคหืด พระองค์จึงทรงบัญญัติเป็นสิกขาบท ให้พระภิกษุอย่าบวชให้บุคคล ผู้เป็นโรค ๑ อย่างนี้

วัดเวฬุวนารามในปัจจุบันอยู่ที่ประเทศอินเดีย แคว้นมคธ กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของชาวพุทธ เมื่อไปทัศนะ

ศึกษาที่ดินแดนพุทธภูมิก็แวะไปนมัสการสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาในเชิงประวัติศาสตร์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาวันสมัยพุทธกาล

วัดเวฬุวนารามมีสระน้ำร้อนไหลผ่านชื่อว่า ตโปทานที่ซึ่งพระพุทธเจ้า ได้ตรัสว่า แม่น้ำนี้ไหลผ่านโลหะกุ่มกิมหานรก จึงมีความร้อนอยู่ครั้งพุทธกาลพระภิกษุสงฆ์มักจะมาสรงน้ำในตโปทานที่นี้ พระเจ้าพิมพิสารจะเสด็จมาสรงน้ำที่นี้เป็นประจำ และมาพบพระภิกษุจำนวนมากกำลังสรงน้ำ อยู่ก็เกรงใจพระรอให้ท่านขึ้นก่อนกว่าจะได้ทรงสรงน้ำต่อ รอนานมากกลับพระราชนัดไม่ทัน เพราะเวลาประตูประราชวังปิดก่อน ชาวเมืองไปร้องเรียนพระพุทธเจ้าว่า พระภิกษุสรงน้ำในตโปทานที่นานเกินไป ทำให้พระราชาทรงรอนาน ทำให้เสด็จกลับพระราชนัดไม่ทัน พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบทให้พระภิกษุสรงน้ำ ๑๕ วันได้ครั้งหนึ่ง ต่อมาทรงผ่อนผันเป็นอนุบัญญัติ เช่น หากอาพาธ สรงน้ำได้ เหยื่อออกสรงน้ำได้ ไม่สบายตัวสรงน้ำได้ ฯลฯ

วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างไร

วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางพระพุทธศาสนาที่คนไทยและชาวต่างประเทศไปท่องเที่ยวในบริเวณวัด ซึ่งผู้เขียนคิดว่าการท่องเที่ยวของคนไทยกับชาวต่างชาติน่าจะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน โดยคนไทยนิยมไปกราบพระในวัดสำคัญๆ และไปทำบุญด้วย โดยมีความหวังจะให้ชีวิตมีความสุข เจริญในหน้าที่การงาน บางคนถึงกับต้องไปเที่ยวกราบไหว้พระ ๙ วัด ในขณะที่ชาวต่างชาติมาเที่ยวในวัดมุ่งมาศึกษาศิลปะสวยงามๆ มาศึกษาหาความรู้ในแง่มุมเชิงวัฒนธรรม เพราะพวกเขาไม่ซาบซึ้งในพระพุทธศาสนาเหมือนคนไทย

๑. วัดมีอะไรเป็นที่น่าท่องเที่ยวบ้าง
พูดจริงๆ วัดมีสิ่งที่มีคุณค่ามากมายทั้งทางวัตถุและแหล่งคุณธรรม เช่น ด้านเกจิอาจารย์ ด้านรูป

^๖ <https://www.gotoknow.org/posts/247910> สืบค้น วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๗

เคารพและวัตถุมงคล ด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรม และด้านสถานที่ปฏิบัติธรรม นอกจากนั้นก็มีแหล่งนักปราชญ์ราชบัณฑิตหลากหลายสาขาที่เป็นภูมิปัญญาของไทย และวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่า เพราะเป็นแหล่งรวมของวัฒนธรรม มีทรัพยากร ทางกายภาพ ทรัพยากรทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม บางที่นักท่องเที่ยวคิดไม่ออกก็ได้แค่เพียงมาวัดเพื่อถ่ายรูป สวยงาม ชาวต่างชาติจำนวนมากที่มีพื้นฐานศาสนาและวัฒนธรรมต่างก็มาเพียงแค่ถ่ายรูป บางครั้งก็มาทำกริยาที่ไม่เหมาะสม คนไทยบางกลุ่มมากก็ได้สร้างเสริมปัญญา

ส่วนหนึ่งอาจจะ เป็นเพราะวัดไม่ได้แสดงบทบาทอย่างชัดเจนว่าจะพัฒนาสังคม ทั้งที่บทบาทของวัดสามารถสนอง ประโยชน์ได้ทั้ง ๒ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมและด้านการนำรายได้เข้ามาทำนุบำรุงวัด ทำนุบำรุงท้องถิ่น จังหวัดและประเทศโดยรวม ขณะเดียวกันวัดก็เป็นแหล่งที่สามารถให้ความรู้ความคิด ที่กว้างขวางขึ้น ให้ความสงบ ความร่มเย็นกับผู้มาเยือน ทำให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจพุทธศาสนาได้ดีขึ้น วัฒนธรรมของชุมชน ของสังคมไม่ว่าที่ใดในโลกไม่มีอะไรเป็นหลักเท่ากับศาสนา ศาสนาเป็นรากเหง้าของการตั้งชุมชนและ สังคม^๗ ถ้านักท่องเที่ยวเข้าใจ โดยมีเจ้าหน้าที่หรือมีผู้แนะนำให้ความรู้ที่ถูกต้อง วัดจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดในหลายมิติ

๒. แหล่งการเรียนรู้เชิงการท่องเที่ยวในวัด

๑) การเรียนที่วัดเกี่ยวกับพุทธศิลปวัตถุต่าง ๆ เช่น โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ สถูปเจดีย์ ปราสาทหรือพระปรางค์ในประเทศไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันนั้นล้วนมี

^๗ กนกวรรณ ดุงศรีแก้ว, การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว, จุลสารการท่องเที่ยว, ๑๘ (๔), ตุลาคม-ธันวาคม, ๒๕๔๒), หน้า ๔๙.

ความเกี่ยวเนื่องกับศาสนา ทั้งศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ ซึ่งมีแหล่งกำเนิดมาจากอินเดียแทบทั้งสิ้น

๒) โบราณวัตถุสถานและศาสนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี หรือศาสนา ได้แก่ วัดโบราณสถาน

๓) แหล่งการศึกษา วัดบางวัดมีกิจกรรมให้ได้ศึกษาและปฏิบัติธรรม เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้วมรกต) วัดพระเชตุพลวิมลคาราราม (วัดโพธิ์) วัดอรุณราชวรวิหาร และวัดมหาธาตุฯ ท่าพระจันทร์ และวัดอึกมากหมายโดยแบ่งเป็นวัดหลวงและวัดราษฎร์ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด วัดเหล่านี้ล้วนเป็นวัดที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่มีความเป็นมาที่น่าสนใจมาก

แนวโน้มการท่องเที่ยววัดในอนาคต

ผู้เขียนบทความนี้เชื่อมั่นว่าวัดจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมากถ้าได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลให้มียุทธศาสตร์ให้วัดทุกแห่งทั่วประเทศพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง เมื่อได้ศึกษาผลการวิจัยหลายๆ คนจะพบว่าวัดคือแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ยกตัวอย่างผลการวิจัยของ นิลรัตน์ กลิ่นจันทร์^๘ ได้ศึกษาศึกษาศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่า

๑. ศาสนสถานที่สำคัญของวัดที่เป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีองค์ประกอบสำคัญ คือ วัดทั้ง ๔๐ แห่ง มีศาสนสถานสำคัญ คือ พระพุทธรูป พระ

^๘ นิลรัตน์ กลิ่นจันทร์ และคณะ.ศึกษาศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานคร,พุทธศาสนคณาภิธานิต(การบริหารจัดการคณะสงฆ์) ๒๕๕๓

อุโบสถ เจดีย์ พระปราสาท พระวิหารหลวง ความสำคัญของศาสนสถานและความสำคัญของศาสนสถานสิ่งแรกคือเป็นสิ่งก่อสร้างที่เกิดจากแรงศรัทธาทางพระพุทธศาสนาและเป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนิกชนยึดถือทางด้านจิตใจและยึดถือเพื่อประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

๒. ประวัติและความสำคัญของศาสนสถานมีความสำคัญในฐานะเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ และนักท่องเที่ยวชาวไทยจะเข้ามาทัศนศึกษา เพื่อเป้าหมายทางศาสนา ส่วนนักท่องเที่ยวต่างประเทศจะเข้ามาทัศนศึกษาเพื่อแสวงหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและความเชื่อของคนไทยในอดีตและคนไทยในปัจจุบัน แนวโน้มการท่องเที่ยววัดในอนาคตจะเพิ่มจำนวนมากขึ้น เพราะในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนใน ๑๐ ประเทศนั้น จะเดินทางเข้ามาประเทศไทยและแหล่งสำคัญในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย คือ วัด ซึ่งมีอิทธิพลต่อคนไทยตั้งแต่

อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นรากฐานวัฒนธรรมที่สำคัญของสังคมไทยมาจากพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางจิตใจคนไทยมากที่สุด นั่นก็คือวัดนั่นเอง

บทสรุป

เนื้อหาในการเรียนรู้และท่องเที่ยวที่วัดตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ในประเทศที่มีการนับถือพุทธศาสนารวมถึงประเทศไทย ดังปรากฏในงานศิลปะประเภทต่างๆ ทั้งในด้านจิตรกรรมประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาและเพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยโน้มน้าวจิตใจของพุทธศาสนิกชนให้เกิดความศรัทธา ประพฤติปฏิบัติตนในแนวทางที่ดั่งงามตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ด้วยเหตุนี้พุทธศิลป์ มีรากฐานที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านาน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสังคมไทย

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ดุงศรีแก้ว, “การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว”, **จุลสารการท่องเที่ยว**, ๑๘ (๔), ตุลาคม-ธันวาคม, ๒๕๔๒
- คณิศร จันทบุตร, **สถานะและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย**, กรุงเทพฯ ภาพพิมพ์, ๒๕๓๐.
- ประเวศ ะสี. “พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม” ใน **การบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร: เอ.พี.กรราฟิคดีไซน์ และการพิมพ์, ๒๕๓๙.
- ปรียา ศุภวงศ์. **อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อพระราชดำริทางด้านการปกครองในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว**, รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๐.
- นิรัตน์ กลิ่นจันทร์ และคณะ. **ศึกษาศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานคร**, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- สิริวัฒน์ คำวันสา. **เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรโครงการเสริมความรู้ถวายพระสงฆ์เพื่อการพัฒนาสังคมไทย.สำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม**, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.
- พระมหาบุญเลิศ ธมฺมสสี(โอรุส), **ศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชวิยาคม (หลวงพ่อกุณปริสุทฺโธ)**, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- อนิโซภิกขุ. **อนุสรณ์ ๑๐๐ ปี ท่านอนิโซภิกขุ (หลวงพ่อบอม)**. ในงาน ๑๐๐ ปี หลวงพ่อบอมวัดไผ่โรงวัว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ : ศรีทิพย์ปริเนตติ้ง, ๒๕๔๔.